

Marija — naša posrednica.

Dr Stj. Bakšić.

(Nastavak).

B. Marija — posrednica sviju milosti.

Kristovom žrtvom na drvetu križa izvršen je otkup roda ljudskoga. No da ovo objektivno otkupljenje donese koristi pojedincima, treba da bude individualno primjenjeno. U dušu pojedinca treba da sađe i ondje ostane milost posvećujuća kao odraz božanskog života u nama i oslobođenja od ropstva đavolskoga; milost, koja jedina čovjeka osposobljuje za gledanje božanske biti i time za vječnu sreću, vječno blaženstvo i vječno otkupljenje i oslobođenje svake vlasti đavolske. No nastaje sada pitanje, kojim misterijoznim kanalima silazi u ljudske duše ova božanstvena milost, koju nam je svojim smrću zaslužio Krist?

Prva je i temeljna istina, da nijedna milost ne silazi u naše duše mimo Krista. On je prvi i vrhovni djelitelj sviju plodova otkupljenja. Svojom smrću nije samo zaslužio sve milosti, nego je i zavrijedio da bude njihov potpuni gospodar. Stoga se subjektivno otkupljenje svakog pojedinog čovjeka, koje se počinje, nastavlja i završava dijeljenjem milosti, nikako ne zbiva bez Krista. Svi su božanski darovi postavljeni u njegove ruke i nijedna se milost ne dijeli, koja ne dolazi preko njegovog svetog čovječstva prema riječima pisma: »Sve je meni predao Otac moj« (Mat. 11²⁷). Mi s Kristom sačinjavamo jedno mističko tijelo, kome je on glava. I stoga kao što dijelovi tijela žive, u koliko su živčanim sistemom povezani uz glavu, tako i mi možemo da živimo svrhunarnim životom jedino u koliko smo povezani sa Spasiteljem, u koliko nas on veže sa sobom po svrhunarnom vezu božanske milosti. Krist jedini daje zaslužnu vrijednost našim

djelima (valorem meritorium) te istom okupana njegovom krvlju mogu ona da se pokažu i približe licu Svevišnjega. Sva naša djela imadu dakle kod Boga vrijednost samo toliko, u koliko su izvršena u Kristovom imenu i utjecajem od njega darovane milosti.

Zato je Krist i na nebesima naš posrednik i odvjetnik. Posrednik spaja dvije odijeljene stvari, a odvjetnik je onaj, koji zagovara okrivljenikovu stvar kod suca. Krist dijeleći milosti, koje je zaslužio po otkupljenju, ispunja i izvršuje približavanje među nebom i zemljom, a kao odvjetnik čini, da Bog imade samilosti s nama grješnicima. Svoju posredničku službu na nebesima vrši Krist prikazujući Ocu s jedne strane svoje čovječanstvo, koje je zbog nas uzeo, i misterije, koje je u njem ovršio, a s druge strane otkrivajući Ocu želju svoje duše, koju je imao i imade za naše spasenje.

Krist je dakle kao čovjek ne samo zaslužni uzrok (causa meritoria) sviju milosti, koje se čovječanstvu dijele, nego je i temeljem svoje moći kod Oca njihov autoritativni djelitelj, dolazile one k nama preko sakramenata il izvan njih.

No kod posredovanja milosti postoje uz Kristovo prvotno i glavno posredništvo i drugi posrednici. Svaki pravednik može biti posrednik kod Boga za druge ljude. Sv. Pavao u poslanici na Rimljane (15₃₀) piše: »Ali vas molim, braćo, zaradi Gospodina našega Isusa Krista, i zaradi ljubavi Duha, borite se sa mnom u molitvama za me, k Bogu, da se izbacim od onih, koji se ne pokoravaju u Judeji«. U prvoj pak poslanici na Solunjane (I. 1₂) kaže: »Zahvaljujemo Bogu svagda za sve vas, spominjući vas u molitvama svojim«. Ova moć posredovati kod Boga, koju pravednici imadu već ovdje na zemlji, dobiva osobitu snagu na nebesima. Svi su sveci naši odvjetnici, koji u jedinstvu s Kristom, u ovisnosti prema njemu i po njegovim zaslugama mole kod Svevišnjega za naše spasenje t. j. za one milosti, koje su nam potrebne za postignuće vječnog blaženstva. To je ono općinstvo svetih, koje čini članak našeg Vjerovanja.

Ovo svetačko posredništvo nije dakako u nikojoj protimbi s riječima ap. Pavla (I. Tim. 2₅): »Jer je jedan Bog, i jedan posrednik Boga i ljudi, čovjek Krist Isus, koji dade sebe

u otkup za sve«. Krist je jedini posrednik svoje vrsti. On je posrednik po pravednosti (*mediator secundum justitiam*), koji zbog svojih vlastitih zasluga imade pravo da bude uslišan. Uz ovog vrhovnog posrednika odredila je Providnost da postoje i drugi posrednici, ali takovi, čija sva posrednička snaga ovisi o zaslugama Kristovima. Riječi stoga sv. Pavla o jednom posredniku ne stoje u protimbi s činjenicom, da uz vrhovnog posrednika postoje i drugotni posrednici.

Ako pak milosno posredništvo vrše sveci, i to tako, da je to posredništvo jače i moćnije, što su veće svetačke zasluge, nitko neće i ne može poreći, da pred svim svecima osobitu snagu posredništva imade Bl. Dj. Marija, koja je s Kristom, glavom i djeliteljem milosti povezana osobitim vezom i božjeg materinstva i stvarnog sudjelovanja kod otkupljenja. Marija je dakle posrednica milosti, samo nastaje pitanje, kakav je okvir i kakva je narav toga posredništva. I odgovarajući na ovo pitanje kažemo, da je Marija službena posrednica sviju milosti, kojegod se čovječanstvu daju. To općenito Marijino milosno posredništvo imade da sačinjava predmet našeg raspravljanja.

Nema ponajprije sumnje, da je osobito u posljednjih 20 godina pitanje univerzalnog Marijinog milosnog posredništva postalo u teološkoj literaturi veoma živo. Njega se dotiču ne samo uži i širi dogmatski udžbenici, nego su u posljednje doba izašle i mnoge zasebne monografije, kojima je svrha, da to pitanje po mogućnosti što jače osvijetle.¹ Tako ova nauka, koja je u

¹ Spomenut ćemo ovdje barem neka djela: Lepicier: *Tractatus de B. V. Maria, Matre Dei, Romae* 1901; De la Broïse et Bainvel: *Marie Mère de grace, Paris* 1921; Campana: *Maria nell dogma cattolico, Torino-Roma* 1903; Gutberlet: *Die Gottesmutter, Regensburg*, 1917; P. Hugon: *La mere de grace, Paris* 1904; Pesch: *Die selige Jungfrau Maria, Freiburg* 1923; Naulaers: *De Maria mediatrice, Lovanii* 1922; Schüth: *Mediatrix, Innsbruck* 1925; Terrien: *La Mere de Dieu et la Mere des hommes, Paris* 1902; I. Bittremieux: *De mediatione universalis B. M. V. quoad omnes gratias*; Bover: *De B. Virgine Maria, universalis gratiarum mediatrice, Barcinona* 1921; A. Campanale: *La mediazione universale di Maria e il suo vero culto nel mistero della visitazione, Casale Monferato, Pezana* 1925; Godts: *De definibilitate mediationis universalis Deiparae, Bruxellis* 1914. Kod nas: dr. Fabijan: *Marija, srednica vseh milosti, Bogoslovni Vesnik* 1925.

tradiciji i vjeri puka živjela u manje ili jače izrazitoj formi već od najstarijih vremena, koja je svoje izričite borce našla već u sv. Bernardu i Albertu Velikome, a kasnije osobito u 18. i 19. vijeku u bl. Grignonu de Montfort, sv. Alfonsu Liguoriju, Faberu, Petitalotu i drugima, postaje u 20. vijeku predmet najživljih teoloških rasprava. Čini se pače, da će u spoznajnom razvitku ove nauke doskora doći do takvog završetka, koji će biti okrunjen dogmatskom definicijom općenitog Marijinog posredništva u dijeljenju sviju milosti. Za to zacijelo govori i činjenica, da je pitanje sveopćeg milosnog posredništva Bl. Dj. Marije došlo i u uži dodir sa širim slojevima puka. Ono je naime općenito postalo i centar rasprava Marijanskih kongresa, koji su u katoličkom svijetu tako učestali. Tako n. pr. u Freiburgu (Švic.) g. 1902., u Einsiedelnu 1907., Trieru 1912., u Folgoatu (Bretagna) 1913., u Brüsselu 1921. i t. d. No još i više. Pitanje Marijina milosnog posredništva svraća na se živu pažnju i biskupa i svete Stolice. Papa Benedikt XV. dopustio je za Belgijske dieceze časoslov i potvrdio misu »blažene djevice Marije, posrednice sviju milosti«. Izjavio je također, da »kongregacija za obrede« može tu dozvolu dati svakome biskupu.

Riješenju pitanja Marijina posredništva podaje se dakle u Crkvi velika važnost. I posve razumljivo. Jer to pitanje, uz spekulativnu težnju za što dubljom spoznajom istine na području čitave objave, zadire još veoma duboko i osjetljivo u praktički kršćanski život vjernika. Njegovim se naime osvjetljenjem i rješavanjem ne povećaje i ne proširuje samo spoznaja poklada božanske objave o blaž. Djev. Mariji, nego se utvrđuju i novi motivi za proširenje njezine časti i slave, a pojedincima se označuju što sigurniji putevi za jačanje, unapređivanje i usavršavanje unutarnjeg duhovnog života.

Nauka o posredništvu sviju milosti jest dakle u uskoj vezi s naukom o praktičkom primjenjivanju Kristova otkupljenja na ljudski rod. Sadanji red otkupljenja i njegova primjena ne da se bez saradnje Bl. Djevice Marije ni zamisliti. I upravo iz ovih tvrdnja izvija se sva golema važnost: potreba, da pitanje Marijinog milosnog posredništva što jače osvjetlimo.

Promotrit ćemo stoga ovo važno pitanje i to tako, da najprije općenito označimo pojam Marijinog univerzalnog posredništva, zatim da potražimo dokaze za njegovu opstojnost u sv. pismu, tradiciji i crkvenom učiteljstvu; nadalje da odredimo, da li se nauka o univerzalnemu Marijinom posredništvu nalazi u onom stadiju, da uzmogne biti pridignuta na čast definirane dogmatske istine, te konačno, da riješimo barem neke teškoće, koje se protiv Marijina posredništva iznose.

Prvo je dakle pitanje, što uključuje i znači pojam općenitog milosnog posredništva Bl. Djevice Marije.

I. Općeniti pojam i značenje tvrdnje: Marija je posrednica sviju milosti.

Prije nego prijedemo na dokazivanje tvrdnje, da je Bl. Dj. Marija uistinu posrednica sviju milosti, treba da najprije barem u glavnim potezima označimo značenje ovog milosnog posredništva. U vezi s time treba da istumačimo: koji je subjekat, u čiju se korist proteže Marijina milosna saradnja, zatim, koje milosti dobivamo Marijinim posredništvom i konačno način, kojim Bl. Dj. Marija svoje posredovanje izvodi.

I. Osobe, kojima Marija posreduje sve milosti.

Općenito posredništvo Bl. Dj. Marije s obzirom na sve milosti proteže se na ljude i to na sve ljude. Marija je naime, košto ćemo vidjeti, posrednica sviju milosti, koje je Krist zaslužio. Krist je pak zaslužio sve milosti, koje čovječanstvo prima barem iza Adamova pada, i nitko ne prima milosti, koja nije zaslužena po Kristu. Sv. Pismo izričito veli: »Jer je jedan Bog, i jedan posrednik Boga i ljudi, čovjek Krist Isus, koji dade sebe u otkup za sve« (I. Timot. 2^{5, 6}). »I on je pomirenje za grijehе naše, i ne samo za naše nego i svega svijeta« (I. Iv. 2²). Bog je od vijeka gledao neizmjerne zasluge Kristove, što će ih steći smrću na drvetu križa te je zbog tih neizmjernih zasluga i zadovoljština već u Starom Zavjetu opraštao grijehе i dijelio milosti. Onaj dakle historijski Kristov otkupni čin imao je i unatražnu otkupnu snagu za sve ljude.

Budući pak, da je Bl. Dj. Marija svojim pristajanjem na materinstvo Božje ovaj otkupni čin omogućila, što više u

njemu kao prava suuzročnica najuže saradivala te upravo temeljem ove saradnje, kako ćemo kasnije vidjeti, stekla pravo na dijeljenje milosti svima onima, kod čijeg je otkupljenja saradivala, slijedi, da se Marija s pravom zove posrednica svijih milosti i onih ljudi, koji su živjeli prije Krista. Stoga ju već sv. Efrem nagovara: »Po tebi (Marija), koja si jedina bezgrješna, dovedena je, dovađa se i dovodit će se sva slava, čast i svetost od samog prvog Adama i sve do svršetka vijeka apostolima, prorocima pravednima i poniznima u srcu.«²

No u sudjelovanju Bl. Dj. Marije kod dijeljenja milosti treba dobro razlikovati dva stadija: prije uzeća na nebo i poslije toga uzeća. Nema nikoje sumnje, da je velika razlika u načinu saradnje kod dijeljenja milosti prije i poslije Marijina uznesenja u nebo. Iza uznesenja posreduje Marija ne samo svojim zaslugama nego i stvarnim zagovorom kod dijeljenja svijih milosti čovječanstva.

Takav način posredovanja milosti nije mogao biti prije. Nastaje dakle pitanje, na koji je način Bl. Dj. Marija bila posrednica milosti svijih ljudi prije uznesenja u nebo, a napose prije dolaska Kristova.

Prije Kristova dolaska bila je isključena svaka onakva Marijina saradnja kod dijeljenja milosti, koja pretpostavlja Marijino bivstvovanje. Prema tome utjecaj Marijin na dijeljenje milosti prije Kristova dolaska može se ubrojiti jedino u red svršanih uzroka (causa finalis), ukoliko je naime svim ljudima prije Krista davao Bog milosti zbog budućih Marijinih zasluga i zbog buduće njezine najuže saradnje u samom Kristovom otkupnom djelu.

Prema tome mogla je Bl. Dj. Marija svojim stvarnim djelovanjem utjecati na dijeljenje milosti jedino otkako je na životu.

Ostaje još pitanje, kako je Marija posredovala milosti svim ljudima za vrijeme svoga života, a prije uznesenja u nebesa.

Nema ponajprije nikoje sumnje, da je posve isključeno Marijino milosno posredništvo putem molitve i zagovora za

² Assemani III. 528 C. F., 531 B. F., 532 A. B. C.

one, koji su poumrli prije njezina rođenja. Kad je Marija živjela, već je vječna sudbina tih ljudi bila riješena. I jer se osuda Božja ne mijenja, svako je posredovanje uzaludno. No ova mogućnost Marijina posredovanja za ljude prije Krista isključena je i stoga, što sudjelovanje kod dijeljenja milosti putem aktualnog zagovora i molitve pretpostavlja, da posrednik poznade ne samo sve one, kojima se milost dijeli nego i sve njihove okolnosti i potrebe. Ovakvog pak znanja Marija za života nije još imala niti mogla imati.

No pitanje je još, kako je Marija za svoga života bila posrednica milosti onim ljudima, koji su bili njezini savremenici.

Nema sumnje, da je Marija svojim zagovorom, svojom molitvom mogla sudjelovati kod dijeljenja sviju onih milosti, koje se ljudima daju otkako je ona u životu. Ako se naime molitva smatra kao dobro i zaslužno djelo, nema dvojbe, da je Bog gledajući Marijine molitve u vezi s Kristovim zaslugama, mogao u njima nalaziti razlog za darivanje milosti. Blažena pak Djevica Marija molila je mnogo te je tako svojom molitvom i zagovorom bila posrednica milosti, koje je Bog za njezina života davao svijetu. Ali ipak Bl. Dj. Marija nije za svoga života bila posrednica sviju milosti u tom smislu, kao da bi za svaku milost, koja se dala pojedincu, posebno posredovala. Posredovanje naime putem molitve i zagovora, kako ga je Bl. Dj. Marija vršila za svoga života, pretpostavlja, kako već spomenusmo, spoznaju sviju tada živućih ljudi i sve njihove pojedinačne okolnosti, upravo u koliko su u vezi sa vječnim životom. Tko bi pak kazao, da je Bl. Dj. Marija već za života imala takvu spoznaju, ustvrdio bi nešto, što je teološki veoma teško reći. Što više, u objavi ovakva tvrdnja ne samo da nema oslona nego su nam upravo iz objave poznate činjenice, koje nas uvjeravaju o protivnome. Tako je n. pr. Marija tri dana tražila Isusa i nije znala, da se nalazi u hramu. Bl. Djevica Marija nije još za života bila »in statu comprehensorum«, kako kaže sv. Toma³ te dosljedno njezino se znanje nije osnivalo na gledanju, nego na vjeri. Sv. Pismo izričito govori kroz usta Elizabete o njoj: »I blago Tebi, što si vje-

³ S. Th. 3, q. 30, a. 2 ad 1.

r o v a l a, da će se izvršiti, što Ti je kazao Gospodin« (Lk. 1. 35). Marijino milosno posredovanje za života bilo je dakle posredovanje u općem smislu, u koliko je Bog dijelio milosti ljudima gledajući na Marijine zasluge i aktualno posredovanje, ali to posredovanje nije Djevica jošte vršila posredujući aktualno za svaku pojedinačnu milost, koja se ljudima davala.

Druga je dakako stvar iza smrti. U neposrednom naime, blaženom gledanju Boga, koji je neposredni i prvi objekt čovječje blaženosti, gleda i spoznaje blaženik kao drugotni objekt i sve ono, što je u vezi s njegovom osobom i službom. Na temelju ovog općenitog teološkog načela mogla je Bl. Dj. Marija tek iza smrti imati potpunu spoznaju sviju ljudi i sviju njihovih okolnosti. Općenita Marijina spoznaja izvire iz intuitivnog spoznanja Božje biti, a pravni naslov za svoj tako golemi opseg i širinu imade u odlici, kojom je Marija određena, da bude posrednica sviju pojedinačnih milosti, za što se nužno traži spoznaja sviju ljudi i sviju njihovih prilika. Bl. Dj. Marija jest dakle tek iza svoga slavnog uzeća na nebo postala neposredna posrednica sviju pojedinačnih milosti, koje ljudi dobivaju. Ovo je općenito mišljenje bogoslova. G. van Noort kaže: »Nauku o općem zagovoru Djevice suzujemo na vrijeme, odkad je Marija uzeta na nebo. Samo po sebi je jasno, da milosti, koje se davahu u Starom Zavjetu poradi budućih zasluga Kristovih, nijesu davane na zamolbu Djevice. Pa premda je izvan svake dvojbe, da je molitva Bogorodice, dok je još boravila na zemlji, vrlo mnogo vrijedila, ipak se čini, da općeni zagovor zgodnije pretpostavlja, da Djevica zna sve potrebe pojedinaca. Takova znanja sigurno nije imala, prije nego je primljena u intuitivno gledanje Boga (cf. Suarez, *De myst. Christi*, disp. 23, s. 2. § 4). Osim toga je, ako se djevičanski zagovor osniva na njezinim zaslugama, bilo prikladno, da ona postigne svoje posljednje savršenstvo istom nakon svršenih zasluga.« Suarez na spomenutom mjestu kaže: »Na putu (t. j. za života) niti je poznavala sviju naših nevolja i o onima, koje je poznavala nije uvijek razmišljala, kao što ih sada uvijek gleda u Riječi.« Slično i drugi.⁴ U sekretu na vigiliji Uzeća Bl. Dj. Marije u nebo čita se:

⁴ Gl.: Ch. Pesch: o. c., str. 35; S. B. Terrien: *La mere de Dieu et la mere des hommes*, str. 464—486.; Hugon: *La mere de grace*, str. 261—263.

»Darove naše, Gospodine, neka kod blagosti tvoje preporuči molitva Bogorodice, koju si zato s ovoga svijeta prenio, da za naše grijeha kod Tebe pouzdano posreduje.«

Marija je posrednica sviju milosti, imade prema tome ovo značenje: ona je za sve ljude sviju vremena posrednica milosti, ukoliko je rodila Spasitelja i kao stvarna suuzročnica sudjelovala kod djela otkupljenja. Na temelju Marijinih zasluga i njezine saradnje kod djela otkupljenja dijelio je Bog milosti i prije Marijina rođenja. Za vrijeme svoga života Marija je i aktualno sudjelovala kod dijeljenja milosti svojim molitvama i zagovorom, ali to je bio zagovor u općem smislu, a ne posredovanje za svaku pojedinu milost. Tek u slavi nebeskoj sudjeluje Marija svojim zagovorom i prošnjom kod sviju milosti, koje svaki pojedinac dobiva i to na taj način, da kod Boga posreduje za svaku pojedinačnu milost. I upravo u ovom posljednjem smislu jest Marijino posredništvo sviju milosti predmet našeg raspravljanja.

U vezi s pitanjem, kako je širok subjekat, kome Bl. Dj. Marija posreduje sve milosti, treba da se osvrnemo i na pitanje, da li je Marija posrednica i one milosti, što su je primili anđeli.

Ovo pitanje treba riješiti prema načelu, da je Marija posrednica milosti za sve one, na koje se proteže Kristovo otkupljenje. Ako prema tome anđeli nijesu trebali Kristova otkupljenja, ne može se ni za Mariju reći, da je posrednica njihove milosti.

Općenito je mišljenje bogoslova, da anđeli nijesu trebali Kristova otkupljenja; Milost, s kojom ih je Bog stvorio, oni su izdržavši kušnju, sačuvali i utvrdili. Anđeli prema tome nijesu otkupljeni. Po općenitoj pak nauci kat. bogoslova i sv. otaca svrha je Kristovog dolaska na svijet jedino otkupljenje roda ljudskog, tako, da Krist ne bi bio došao na svijet, kad čovjek ne bi bio sagriješio. Odatle je jasno, da Krist nije zaslužio anđelima ni njihove prve milosti ni milosti, da svladaju kušnju, ni njihove slave. Budući pak da je milosno posredništvo Bl. Dj. Marije u unutarnjoj ovisnosti o djelu otkupljenja, može se ono protegnuti samo na one, koje je Krist otkupio. Očito je stoga, da se anđeoska milost ne može dovesti u vezu s po-

sredništvom Bl. Dj. Marije. U koliko je pak Krist anđelima zaslužio neke pripadne milosti i blaženstvo, koje ne izvire nužno iz gledanja biti Božje, u toliko je dakako i Bl. Djevica kod toga posredovala.⁵

Od ovog općenitog mišljenja odjeljuju se Skotiste. Po njihovu naziranju bio bi Krist došao na svijet i u slučaju, kad Adam ne bi bio sagriješio. Prema ovom naziranju ne bi se doduše moglo reći, da je Krist anđele otkupio, ali bi se moglo ustvrditi, da im je zaslužio milost, kojom su sačuvani od grijeha. Kad bi stajala ova teorija, dakako, da bi Bl. Dj. Marija bila posrednica ove anđeoske milosti.

2. Koje milosti dobivamo Marijinim posredstvom?

Okvir posredništva Bl. Dj. Marije pokriva se s okvirom svrhunaravnih dobara, koja nam je Krist zaslužio. Marija dakle svojim zagovorom posreduje kod svakog svrhunaravnog dobra, koje se pojedincima daje. To su ne samo milosti nego i sve svrhunaravne kreposti. To su darovi Duha Svetoga, što više, tu su uključena i naravna dobra, u koliko ona služe svrhunaravnom čovječjem cilju.⁶ Pače po nauci Benedikta XV. i sama čudesa, koja se polučuju na zagovor drugih svetaca, zbivaju se Marijinim posredovanjem.

No dok tvrdimo, da s čitavim opsegom Kristove milosti Bl. Dj. Marija tako raspoloža, da se čovjeku nijedna milost ne dijeli, za koju ona ne posreduje, treba ipak kod ovog posredovanja dobro razlikovati milost djelujuću i posvećujuću. Drugo je sudjelovanje Bl. Djevice kod dijeljenja djelujuće milosti, a drugo kod ulijevanja posvećujuće.

Djelujuća milost jest Božji dar, Božja pomoć i utjecaj, po kojem čovjek može spoznati svrhunaravno dobro, to dobro htjeti i činiti. Posvećujuća milost jest dar Božji, koji nas čini

⁵ Gl.: Ch. Pesch: o. c. p. 31; Bittremieux: o. c. p. 231, 232. Pripadna dobra, koja su anđeli dobili po Kristu, a dosljedno i po bl. Djevici Mariji jesu na pr.: prisutnost Krista slavnog kralja u nebesima, u kojem anđeli nalaze poseban užitak. Za anđele je posebno veselje također, da se ispune mjesta ispražnjena propašću zlih anđela. Tu opet sudjeluje Bl. Dj. Marija i tako umnaža slavu anđela. Po crkvenoj tradiciji Bl. Dj. Marija jest pače za anđele u nekom pogledu »illuminatio« (Dion. Areopagita).

⁶ Pesch: o. c., str. 46; R. M. de la Broise: o. c., str. 3.

opravdanima i svetima, Bogu dragim, Božjim prijateljima, živim udom Kristovog tijela i baštinicima Božanske naravi.

Na području djelujuće milosti posredništvo je Bl. Djevice Marije općenito i neposredno. To je sudjelovanje neposredno, jer Bog sam neposredno, odmah, daje onaj dar, koji ona moli. Ono je općenito t. j. nema nijedne milosti, koja se čovjeku daje, a da za nju nije posredovala Bl. Dj. Marija. Djelokrug njezinog posredništva jest dakle tako općenit, da je ograničen tek odredbom Božjeg promisla, koji je osjekao granice i postavio međe, koje težnja ljudska za milošću prekoračiti ne može. Unutar ovakvog okvira nema nijednog dara Božjeg: ni rasvjetljenja uma, ni jačanja volje, ni snage za dobro, ni ustrajnosti u borbi, ni uopće ikakvog dobra djela, koje ne bi iz ruke Božje isticalo preko zagovora Bl. Dj. Marije.

No pitanje je, kako je s Marijinim posredovanjem na području posvećujuće milosti? Može li Bl. Dj. Marija svojim zagovorom izmoliti, da Bog na njezinu molbu neposredno ulije u čovječju dušu prvu milost ili ulivenu umnoži? Po nauci kat. Crkve dobiva čovjek prvu milost jedino krstom, a izgubljena mu se vraća po sakramentu pokore.⁷

Ovaj određeni način opravdanja ne može Bl. Dj. Marija mijenjati tako, da bi Bog na njezinu molbu neposredno, mimo krsta i pokore, kome ulio posvećujuću milost i tako ga opravdao. Isto vrijedi i za umnožavanje posvećujuće milosti. Po nauci Crkve posvetna se milost umnoža osobnim dobrim djelima, *ex opere operantis*⁸ i djelovanjem sakramenata živih, *ex opere operato*.⁹ Bl. Dj. Marija ne može svojom molitvom polučiti, da Bog neposredno, mimo istaknutih puteva, umnoži u duši posvećujuću milost.¹⁰

⁷ Dakako, tko ne zna za krst može da dobije prvu milost po savršenom pokajanju, ali je u tom pokajanju kao izljevu savršene ljubavi prema Bogu uključena želja vršiti sve, što Bog nalaže, dakle i želja krsta. Jednako se izgubljena milost može vratiti savršenim pokajanjem, ali ne bez veze sa sakramentom pokore, koji je u ovakovom slučaju bio u želji — *in voto*. (Cl. Conc. Trid. Sess. VI. can. 4. Denz. 796; Sess. XIV. can. 6. Denz. 916. (Conc. Trid.)

⁸ Denz. n. 803, 834, 842.

⁹ (Con. Trid.) Denz. 851.

¹⁰ Dakako da istaknuta načela vrijede i za svrhunaravske kreposti, koje se s milošću ulijevaju i množe. Denz. n. 799.

No ulijevanje i umnažanje posvećujuće milosti i svrhunaravnih dobara stoji ipak pod posrednim utjecajem Bl. Dj. Marije, u koliko njezinim neposrednim djelovanjem i posredništvom čovjek prima od Boga djelujuće milosti, koje ga usposobljuju, da bude sposoban za te darove. Svi čini, koji čovjeka spremaju za opravdanje, zatim spasonosno primanje sakramenata i vršenje dobrih djela, da ti se umnoži posvetna milost i da u njoj ustraješ do konca — sve su to darovi milosti Božje, koji svi dolaze čovjeku preko ruku Marijinih

Posredništvo Bl. Dj. Marije jest prema tome općenito, bilo da je *ono* direktno kao kod djelujuće milosti ili indirektno kao kod posvećujuće milosti. Ono se proteže na sva dobra, koja su u vezi sa svrhunaravnim životom.

I upravo u ovoj općenitosti Marijina posredništva stoji razlika između Marije i ostalih ugodnika Božjih. Pojedini svetitelji imaju ograničeni okvir djelovanja. Oni posreduju osobno i u pojedinim slučajevima. Ako smo se primjerice za koju milost utekli sv. Antunu Padovanskom, i dobili je, onda znamo, da nam ta milost nije dana posredstvom recimo sv. Valentina ili kojeg drugog sveca. I kad ne bi bilo sv. Valentina, mi bismo tu milost ipak zadobili. Povijest nas uči, da blaženi na nebu ne pokazuju u svako vrijeme u jednakoj mjeri svoju posredničku moć. Jedni pokazuju svoju moć kroz neko vrijeme, a poslije se ta snaga pred očima ljudi gubi; drugi su opet bili zaboravljeni kroz vijekove, da im se kasnije Crkva utiče u osobitoj mjeri (sv. Josip). Jedni su osobito jaki pomoćnici u potrebama tjelesnim, drugi u potrebama duhovnim. Ovako je evo kod svetaca. Posve je oprečno kod Bl. Djevice Marije. Ako je naša teza o općenitom posredništvu sviju milosti istinita, onda nam svaka milost, za koju smo molili bilo kojeg sveca, dolazi i preko zagovora Marijina ili bolje reći: nijedna milost, molili mi za nju bilo koga, ne dolazi nam bez posredništva Marijina. Što više, smisao je teze taj, da u sadanjem redu providnosti mi uopće ne bismo dobili nijedne milosti, kad ne bi postojala Bl. Dj. Marija i kad ona ne bi za nas posredovala. Općenitost milosnog Marijinog posredništva nema samo karakter jedne realne činjenice; ono ne postoji samo de facto nego i de jure. To jest mi ne tvrdimo samo, da

Bl. Dj. Marija uistinu posreduje kod sviju milosti, nego kažemo, da je njoj od Boga povjerena dužnost i služba, da sudjeluje kod svakog stvarnog dijeljenja milosti tako, da se bez tog sudjelovanja milost ne dijeli.

Potreba Marijina posredništva za pojedine milosti jest prema tome apsolutna. Ne dakako apsolutna po samoj naravi stvari, t. j. u tom smislu kao da Bog ne bi mogao dijeliti milosti i bez Bl. Dj. Marije, ali je ta nužda njezina posredništva apsolutna zbog pozitivne i slobodne odluke Božje, kojom je Bog odredio, da se u sadanjem redu spasenja nijedna milost ne daje bez Marijina posredovanja i da se svaka pojedinačna milost daje zbog Marijina posredovanja.

Naglasujući univerzalnu potrebu Marijina posredništva dakako da ne ćemo ustvrditi, da je potrebno, da mi za svaku milost molimo Bl. Djevicu Mariju kao da inače tražene milosti ne bismo mogli dobiti. Kao što Isus Krist, koji je vrhovni i nužni posrednik svake naše molbe, posreduje za nas i onda, kad upravljamo molbu ne na njega, nego na kojeg sveca Božjeg, tako Bl. Djevica posreduje za nas i onda, kad je izričito ne molimo. Ostaje prema tome netaknut princip, da svaka milost, koja nam dolazi s neba, bilo da za nju molimo ili ne, bilo da za nju molimo Bl. Djevicu ili ne, uvijek dolazi njezinim posredovanjem.

3. Način Marijine saradnje kod dijeljenja sviju milosti.

Označivši opseg milosnih dobara, koja nam preko Marije dolaze i subjekt, kome Marija sva ta dobra posreduje, treba da ukratko izložimo i narav ovog posredovanja.

Ako je Bl. Dj. Marija posrednica sviju milosti, onda, hoćemo li da natanje odredimo način i narav njezinog posredovanja, treba da imademo na umu neka načela, koja će nam u tom pogledu podati dobar okvir i označiti siguran putokaz. Tu u prvom redu dolazi u obzir načelno Marijino stanovište u čitavom otkupljenju, po kojem je ona s Kristom združena kao najuža saradnica ne samo u sticanju milosti, nego, kako ćemo vidjeti, i u dijeljenju milosti. Dosljedno prema ovome načelu pokazat će nam način Kristova posredništva put, da upoznamo i način Marijina posredništva. Nadalje posve je

jasno, da samo ono tumačenje i označivanje načina Marijina milosnog posredovanja može biti ispravno, u kojem je sačuvan potpuni pojam pravog posredništva. Konačno treba imati na pameti, da se Marijino posredništvo ne smije staviti u isti red s onim posredovanjem, koje za nas na nebesima vrše sveci.

Imajući na umu ova načela kažemo ponajprije, da Marija vrši posredovanje na način zagovora — *per modum intercessionis*, tako da za svaku pojedinu milost, koja se bilo kome daje, prije toga govori i moli Bl. Dj. Marija. Da je uistinu tako, iznijet ćemo barem nekoje dokaze.

U staroj jednoj misi na dan uznešenja Bl. Dj. Marije čita se ova molitva: »Gospodine Isuse Hriste, koji si Djevicu Majku tako počastio, i koji si nju po svojoj milosti uzeo na nebo te tako učinio neisporedivom moliteljicom za nas.«¹¹ — I opet: »Neka nam pomaže ondje (na nebu) moleći za nas nevrijedne tvoja molitva kao neprestana zagovornica.«¹² — U današnjem misalu čitamo u sekreti na vigiliju Uznešenja Bl. Dj. Marije: »Nju si (Bogorodicu) zato iz ovog vijeka prenio, da za naše grijeha kod tebe pouzdano vrši zagovor.« — Da Marija posreduje milosti na način zagovora i prošnje, vidi se iz officija i mise »Bl. Djevice, posrednice sviju milosti«, gdje se u sekreti kaže: »Po molitvama naše Posrednice, Gospodine, molimo, da ovo prinošenje žrtava nas same, darežljivošću tvoje milosti, tebi učini vječnim darom.« — U postkomuniji se opet moli: »Neka nam, Gospodine, priteče u pomoć molitva blažene Marije Tvoje majke i naše posrednice, da po ovom presvetom odnošaju, darežljivošću tvoje milosti, uznapredujemo i narastemo do vječnog otkupljenja.« — U časoslovu opet Bl. Dj. Marije posrednice sviju milosti glasi versiculum kod Lauda: »Moli za nas, naša najmoćnija posrednice«.

O zagovoru Bl. Dj. Marije govore nadalje sve antifone II. nokturna. Druga antifona primjerice glasi: »Traži, majko moja, nije naime slobodno, da odvratim tvoje lice«.

Ovo mišljenje odražuje se i u svoj tradiciji, koja je sva puna dokumenata, koji Bl. Dj. Mariju nazivlju našom odvjet-

¹¹ Lib. Mozarabicus sacramentorum Ed. Ferotin (Monumenta Ecclesiae liturgica, t. 6.) col. 407. I, 7—10.

¹² Ibid. col. 407. l. 1—2.

nicom i moliteljkom za naš spas. Sv. Ivan Damaščanin kliče:¹³ »O ti Marijo, čiji se zagovor ne zabacuje, čija se molitva ne odbija«. — Slično govori i sv. Anzelmo:¹⁴ »Tebe dakle tražim, k tebi se utječem pa me ti, smjerno molim, u svemu pomaži. Ako ti budeš šutjela, nitko se ne će moliti, nitko ne će pomagati. Ako ti budeš molila, svi će moliti, svi će pomagati.«

Bl. Dj. Marija posreduje dakle na način zagovora.

No ovo posredovanje po zagovoru jest dvostruko: izričito i interpretativno. Izlazi to iz nauke sv. Tome o molitvi svetaca i Isusa Krista. O molitvi svetaca ovako naime kaže sv. Toma:¹⁵ »Trebalo reći, da se za svete kaže, da na dva načina mole za nas: na jedan način izričitom molitvom, dok svojim željama udaraju za nas uha Božje blagosti, a na drugi način interpretativnom molitvom, naime po svojim zaslugama, koje postoje pred licem Božjim i nijesu samo njima na slavu nego su i zamolbe i neke molitve, kao što se i o krvi Kristovoj za nas prolivenoj također kaže da moli oproštenje.« Ako ovo vrijedi za svece, još je očitiije, da i Marija vrši posredništvo milosti na dva načina: izričitom molitvom i zagovorom (*intercessio expressa*) te zaslugom ili molitvom i zagovorom interpretativnim (šutke) [*intercessio interpretativa*]. To je mišljenje i sv. Alberta Vel., koji kaže:¹⁶ »Po njezinom (Bl. Djevice) posredovanju — po zamolbi naime i zaslugi doziva se ljudski rod kroz more ovog vijeka k vratima nebeskim«.

Da Marija vrši milosno posredništvo ne samo putem izričitog zagovora nego i putem zasluga ili interpretativnog zagovora, biva nadalje očito, ako Marijinu saradnju isporedimo u svijetlu onoga, što sv. Toma govori o Kristovu zagovoru. On veli: »Kaže se, da (Krist) za nas posreduje na dva načina. Na jedan način tim, što za nas moli, po onoj riječi Ivanovoj XVII: Ne molim samo za ove, naime apostole, nego i za ove, koji će vjerovati u me po riječi njihovoj. A sada je njegovo posredovanje njegova volja za naše spasenje. Hoću, da, gdje

¹³ Hom. in Annunt. B. V. Mariae; Migne P. G. t. 96. col. 647.

¹⁴ Orat. 46. Ad sanctam Virginem Mariam; Migne P. L. t. 158. col. 943—944, n. 277.

¹⁵ III. P. suppl. q. 72, art. 3.

¹⁶ Mariale, q. 29, § 2.

sam ja, i oni budu sa mnom. Na drugi način posreduje za nas tako da pred obraz očev stavlja čovječstvo, koje je za nas uzeo i misterije, koji se u njem slave. Unišao je u samo nebo, da se pokaže sada licu Božjemu za nas.«

Krist po sv. Tomi posreduje dakle na dva načina: on izričito moli Oca, da nam iskaže svoja dobročinstva i on Ocu pokazuje na svoje čovječstvo, da nam zbog njega dade milosti.

Čovječstvo, koje Krist u ovoj tihoj, nečujnoj, interpretativnoj molitvi iznosi pred oca jest i sama ljudska narav i ljudska narav združena sa Kristovim zaslugama. Jednim i drugim poziva oca, da imade ljubavi prema nama. Posreduje za nas pokazujući Ocu svoju narav, jer je, kako veli sv. Toma,¹⁷ već sama Kristova pojava pred ocem u ljudskoj naravi neki zagovor za nas, da se Bog, koji je ljudsku narav tako uzvisio u Kristu, smiluje na one, za koje je Sin Božji uzeo ljudsku narav. Posreduje kraj toga za nas pokazujući na svoje zasluge, koje su Ocu uvijek pred očima, jer uvijek na Kristu gleda muku i smrt, koja je za nas prinešena.

Ako dakle Krist tako posreduje kod Oca, onda prema načelu, da zbog najuže Marijine saradnje s Kristom kod sticanja i dijeljenja milosti, postoji među njima i u samom načinu posredovanja neka sličnost, slijedi, da je, košto i kod Krista, analogno i Marijin zagovor dvostruk: izričit, u koliko ona za nas aktualno moli i interpretativni, u koliko Ocu prikazuje sebe i kao majku Božju i kao Kristovu saradnicu, prepunu zasluga po primjerenosti za spasenje roda ljudskoga.

Međutim između ovog jednog i drugog zagovora — izričitog i interpretativnog — postoji najuža veza. Iz toga naime, što je Marija za nas po primjerenosti stekla sve milosti, slijedi, da ona imade pravo za nas aktualno i izričito posredovati, košto se to očito vidi iz činjenice, da na temelju svojih zasluga mogu za nas izričito posredovati sveci. Ako mogu sveci, može zacijelo i Bl. Dj. Marija. Da pak uistinu izričito i posreduje, očito je iz toga, što je naša majka, pak ju na aktualni zagovor prema nama sili golema majčinska ljubav, koju čuti prema ljudima. Iz zasluga dakle, koje su interpreta-

¹⁷ III. P., q. 57, art. 6.

ktivni, šutki zagovor, izvija se kao naravna i nužna posljedica izričiti, aktualni zagovor.¹⁸

Na pitanje dakle, kako Bl. Dj. Marija posreduje sve milosti, možemo reći: zagovorom, razumijevajući pod tim i interpretativni zagovor po zaslugama i izričiti, aktualni zagovor. Ako pak na postavljeno pitanje odgovorimo (košto to neki bogoslovi uistinu i čine), da je Marija posrednica sviju milosti zaslugama i zagovorom, onda pod posredovanjem milosti po zaslugama razumijevamo daljnji način Marijinog milosnog posredništva, u koliko se poradi bivših Marijinih zasluga, nama milosti sada aktualno dijele, a pod zagovorom razumijevamo bliži način njezine saradnje, ukoliko naime ona i sada aktualno posreduje, da se ljudima dijele milosti, koje je ona nekoć zaslužila.

Hoćemo li međutim da nam pojam Marijina posredništva bude jasniji, treba da istumačimo, kako Bl. Dj. Marija izvršuje onaj zagovor, za koji kažemo, da se zbiva izričitom molbom ili prošnjom. U vezi s ovim pitanjem treba ponajprije reći, da Bl. Dj. Marija gleda nedokučivu bit Božju i to savršenije negoli svi sveci. U toj Božjoj biti spoznaje ona sve ljude i sve njihove potrebe jednim jedinstvenim spoznajnim činom. Njezino si posredovanje prema tome ne smijemo zamišljati kao izmjenu uvijek novih čina volje. Blaženo gledanje svetaca upravo je u tome uzvišeno, što svaki prema stupnju svoje svetosti, dakako uvijek koliko je to ograničenom stvoru moguće, spoznaje bit Božju na način, košto sam Bog spoznaje sebe: t. j. jednim činom, jednim pogledom, u kojem je uključeno sve prošlo, sadanje i buduće, što može da bude u spoznajnom okviru blaženika. U ovakvom spoznajnom činu, naj-savršenijem dakako, što ga ikoji blaženik imade, spoznaje Bl. Djevica Marija sve ljude, sve njihove okolnosti i potrebe. I košto je opet Bog u djelovanju svome najaktivniji, a čin mu je volje jedan jedinstven, nedjeljiv i nepromjenljiv, tako i blaženici, a pogotovo Bl. Dj. Marija svoje molitve i zagovore za pojedince vrši ne umnožavajući i ne podastirajući novih čina volje, nego jednim jedinstvenim činom, koji ipak svaku našu

¹⁸ J. Bittremieux: o. c. p. 270—274.

molitvu stvarno podupire i o kome je svaka milost, koju primamo, u stvarnoj ovisnosti. Dakako, da potpunu spoznaju ovog vrhunarnog života svetitelja Božjih ovdje na zemlji nikad pravo ne ćemo spoznati!¹⁹

Istaknuvši, da Marija posreduje sve milosti na način zagovora, jasno je, da je time izražen karakter pravog posredništva tako, da Bl. Dj. Marija očitujući svoju volju, da se nekome dade milost, uistinu raspolaže tom milosti i stvarno određuje, kome se imade dati. U tom je bitna razlika između nje i ostalih svetaca. Sveci ponizno mole i to ne za sve, nego za pojedine milosti, dok Bl. Dj. Marija iznoseći pred Oca svoju volju kao Majka Božja i saradnica otkupljenja ne može biti neuslišana te prema tome uistinu dijeli i određuje milosti i to u okviru čitavog milosnog blaga, kojegod zatraži. Zato kaže sv. Teodor Studita,²⁰ da Bl. Dj. Marija »materinskim pravom (može) kod svoga Sina i Gospodina posredovati za sav svijet«. A auktor knjige »De corona Virginis«²¹ veli: »Sva su dobra od Boga položena u ruke Tvoje«. Sv. Bernardo Sen.²² opet kaže: »Od vremena, kako je Djevica u utrobi začela Božju Riječ, stekla je neku, da tako kažem vlast ili pravo (jurisdictionem seu auctoritatem) nad svim vremenitim izlaženjem (in omni temporalī processione) Duha Svetog tako, da nijedno stvorenje nije dobilo od Boga nijedne milosti, osim po dijeljenju (dispensationem) svete majke.«

No kod razmatranja načina, kako Bl. Djevica Marija vrši posredovanje milosti, nastaje još jedno pitanje: da li je naime ona fizički ili samo moralni ili svršni uzrok milosti, koje posreduje. Fizički se uzrok naziva onaj tvorni uzrok, koji svojim djelovanjem neposredno polučuje učinak, koji se nalazi u fizičkom redu. Svršni je uzrok onaj, zbog kojeg nešto biva ili što svojom dobrotom giba tvorni uzrok na djelovanje. Moralnim se pak uzrokom naziva onaj tvorni uzrok, koji tuđoj volji podaje razlog za djelovanje. Odgovor na postavljeno pitanje daje nam pogled u bit i narav milosti, koju nam

¹⁹ Ch. Pesch: o. c. p. 44.

²⁰ Epistolarum lib. II. CLXVI; Migne P. G. t. 99, col. 1527.

²¹ Migne P. L., t. 96, col. 304.

²² Serm. de Nat. B. V. a. 1, c. II.

Bl. Dj. Marija posreduje. Iako ne možemo potpunoma da shvatimo narav milosti ni posvećujuće ni djelujuće, a ono nam ipak izvori objave daju podosta dokaza, da označimo njezinu temeljnu pojmovnu sadržinu. Posvećujuća milost čini nas u ontološkom redu dionicima božanske naravi, a u juridičnom posincima Božjim i baštinicima neba. Ona je svrhunaravna, trajna kakvoća u duši. Djelujuća milost jest opet utjecaj Božji na um i volju, da njihovi čini uzmognu biti svrhunaravni i spasonosni. Ona je prelazna kakvoća duše. Iz ovog, što rekosmo, čini se jasnim, da Bl. Dj. Marija ne može biti fizička uzročnica milosti. Proizvesti u duši svrhunaravni život, i neposredno utjecati na um i volju, da budu pridignuti u svrhunaravni red, izjednačuje se činu stvaranja, koji može proizvesti samo Bog. To uči i koncil Tridentiski, koji govoreći o opravdanju, kaže:²³ »Uzroci su ovoga opravdanja: svršni, slava Božja i Kristova te život vječni, tvorni pak milosrdni Bog, a zaslužni njegov Jedinorođenac. Konačno jedini formalni uzrok jest pravednost Božja, ne ona, kojom je sam pravedan nego kojom nas čini pravednima.« Marija dakle nije fizički uzrok milosti. Ali kakav je? Jedni odgovaraju, da je ona moralni uzrok milosti. Onakav po prilici, kakav je primjerice majka kraljeva s obzirom na milosti, darove, odlikovanja, koje na njezin zagovor daje njezin sin. Krist je po svome čovječstvu zaslužio sve milosti. Svoje zasluge pokazuje on sada na nebesima svome Ocu te pokazujući na njih posreduje ne samo za čovječanstvo uopće nego i za svaku pojedinu milost, koju čovječanstvo prima. Kod ovog posredovanja odredio je da sudjeluje i njegova majka tako da zbog zasluga svoga Sina može da kod Boga isprosi svaku milost. Kao što je dakle — kažu — utjecaj kraljeve majke na sina u redu moralnih uzroka, tako je i Marijin zagovor pravi moralni uzrok.

Drugi opet vele, da Marijino posredništvo može imati samo karakter svršnog uzroka.

²³ Conc. Trid. Sess. VI, Cap. 7. Denz. 799.: »Hujus justificationis causae sunt: finalis quidem gloria Dei et Christi ac vita aeterna; efficiens vero misericors Deus — meritoria autem dilectissimus Unigenitus suus — Demum unica formalis causa est justia Dei, non qua ipse justus est, sed qua nos justos facit.«

Čini se, da su u većem pravu oni, koji Marijinom posredovanju poriču karakter moralnog uzroka. Moralni uzrok giba volju na djelovanje time, što svojim pozitivnim utjecajem kao tvorni uzrok iznosi pred volju motive, koji ju određuju na djelovanje. Onaj primjerice, koji daje savjet, stvara i rada pozitivnim svojim utjecajem u onome, kome daje savjet, spoznaju i promišljanje razloga, zbog kojih se onda volja odlučuje na djelovanje. Ovakav pak utjecaj na Božju volju, koji stoji u pravom djelovanju (*in vera actione*) ne može se pripustiti u Bogu, jer je on prvo počelo, koje sve giba, a od nikoga se ne giba. Marijino posredovanje ne može prema tome djelovati kao moralni uzrok, jer moralni uzrok kao pravi tvorni uzrok (*causa efficiens*) svojim stvarnim djelovanjem utiče na volju drugoga. Vele stoga, da Marijino posredovanje imade značaj svršnog uzroka. Svršni uzrok svojom dobrotom daje razlog razumnom uzroku da djeluje. Može taj uzrok biti i neko djelo ili čin, ali ne utiče na volju svojim pozitivnim djelovanjem (*ut actio*) nego kao spoznano dobro (*ut bonum apprehensum*). Razlika je dakle u tome, što moralni uzrok pozitivnim činom utiče na volju, dok svršni uzrok djeluje kao spoznani objekat. Ta se razlika očito zapaža u točnoj analizi djelovanja moralnog uzroka. Dobro, koje je izloženo volji kao motiv za djelovanje (*bonum propositum*) djeluje na volju kao svršni uzrok (*ad modum causae finalis*), ali iznošenje dobra pred volju (*propositio boni*) utiče na volju kao tvorni uzrok svojim pozitivnim djelovanjem. Jer dakle Božja volja ne može biti podvrgnuta ičijem utjecaju, Marijino posredovanje imade karakter ne moralnog nego svršnog uzroka. Ovaj ne utiče na božju volju svojim pozitivnim djelovanjem (*vera actione*) i stoga nije tvorni moralni uzrok, nego je njezino posredovanje kao spoznano dobro (*ut bonum apprehensum*) uzrok onom Božjem djelovanju, koje u Marijinom posredovanju nalazi razlog, da dijeli milosti svima, za koje ona govori. Ono je dakle pravi svršni (ne dakako prvotni nego drugotni) uzrok.

Istumačivši pojavu i narav Marijinog milosnog posredništva, treba sada da dokažemo, da takvo posredništvo Marija uistinu vrši.